

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 28ης Μαρτίου 2001 *

Στην υπόθεση T-144/99,

**Σύλλογος ειδικών πληρεξουσίων του Ευρωπαϊκού γραφείου διπλωμάτων ευρεσι-
τεχνίας**, με έδρα το Μόναχο (Γερμανία), εκπροσωπούμενος από τους δικηγόρους
R. Collin και M.-C. Mitchell, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον E. Gippini
Fournier, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως της αποφάσεως 1999/267/ΕΚ της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 1999, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/36147 — Κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΠ) (ΕΕ L 106, σ. 14),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. W. H. Meij, Πρόεδρο, Α. Potocki και J. Pitting, δικαστές,

γραμματέας: G. Herzig, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 9ης Νοεμβρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

Η σύμβαση για τη χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (στο εξής: σύμβαση), που υπογράφηκε στο Μόναχο στις 5 Οκτωβρίου 1973, καθιερώνει κοινό σύστημα δικαίου για τα συμβαλλόμενα κράτη στον τομέα της χορηγήσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

- 2 Με τη σύμβαση αυτή ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός οργανισμός διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, του οποίου έργο είναι η χορήγηση ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.
- 3 Τα όργανα του οργανισμού αυτού είναι το Ευρωπαϊκό γραφείο διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (στο εξής: γραφείο) και το διοικητικό συμβούλιο. Το γραφείο χορηγεί τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας υπό τον έλεγχο του διοικητικού συμβουλίου.
- 4 Κατά το άρθρο 134 της συμβάσεως, η εκπροσώπηση φυσικών ή νομικών προσώπων κατά τις διαδικασίες που θεσπίζονται από τη σύμβαση αυτή γίνεται μόνον από ειδικούς πληρεξουσίου, εγγεγραμμένους στον κατάλογο που τηρεί προς τον σκοπό αυτόν το γραφείο.
- 5 Στις 21 Οκτωβρίου 1977, το διοικητικό συμβούλιο του Ευρωπαϊκού οργανισμού διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας εξέδωσε δύο κανονισμούς:
 - ο πρώτος, κατ' εφαρμογή του άρθρου 134, παράγραφος 8, στοιχείο β', της Συνθήκης, αφορά την ίδρυση του Συλλόγου ειδικών πληρεξουσίων του γραφείου (στο εξής: ΣΕΠ).
 - ο δεύτερος, κατ' εφαρμογή του άρθρου 134, παράγραφος 8, στοιχείο γ', της Συνθήκης, αφορά την πειθαρχική εξουσία του ΣΕΠ επί των ειδικών πληρεξουσίων.
- 6 Ο ΣΕΠ είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός, του οποίου οι δαπάνες καλύπτονται από ίδιους πόρους, προερχόμενους, κυρίως, από τις εισφορές των μελών του. Έχει

ως σκοπό, μεταξύ άλλων, τη συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό οργανισμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε θέματα που σχετίζονται με το επάγγελμα του ειδικού πληρεξουσίου, κυρίως δε σε ό,τι αφορά τα πειθαρχικά θέματα και την εξέταση σε ευρωπαϊκό επίπεδο των προσόντων για την άσκηση του επαγγέλματος, καθώς και τη μέριμνα για την τήρηση εκ μέρους των μελών του των κανόνων επαγγελματικής δεοντολογίας, μέσω, κυρίως, της διατυπώσεως συστάσεων.

7 Κάθε εγγεγραμμένος στον κατάλογο ειδικών πληρεξουσίων είναι μέλος του ΣΕΠ.

8 Τα μέλη του ΣΕΠ εκλέγουν το συμβούλιό τους. Το συμβούλιο αυτό δύναται, εντός των ορίων που προβλέπει ο κανονισμός επί πειθαρχικών θεμάτων των ειδικών πληρεξουσίων, να διατυπώνει συστάσεις σχετικές με τη δεοντολογία (άρθρο 9, παράγραφος 3, του κανονισμού για την ίδρυση του ΣΕΠ).

9 Έτσι, το συμβούλιο του ΣΕΠ θέσπισε έναν κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας (στο εξής: κώδικας δεοντολογίας).

10 Η οδηγία 84/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση (ΕΕ L 250, σ. 17), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/55/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 1997, προκειμένου να συμπεριληφθεί σ' αυτήν η συγκριτική διαφήμιση (ΕΕ L 290, σ. 18) (στο εξής: οδηγία), προβλέπει στο άρθρο 3α ότι η συγκριτική διαφήμιση επιτρέπεται όταν, μεταξύ άλλων, δεν είναι παραπλανητική.

- 11 Το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας ορίζει:

«Ουδεμία διάταξη της παρούσας οδηγίας εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, απαγορεύσεις ή περιορισμούς στη χρήση συγκρίσεων κατά τη διαφήμιση επαγγελματικών υπηρεσιών, είτε αυτοί επιβάλλονται απευθείας είτε επιβάλλονται από οργάνωση ή οργανισμό υπεύθυνο, κατά τη νομοθεσία των κρατών μελών, για τη ρύθμιση της άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας.»

- 12 Η προθεσμία που τάχθηκε στα κράτη μέλη με την οδηγία, προκειμένου να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις της, έληξε στις 23 Απριλίου 2000.

Ιστορικό της αγωγής και εξέλιξη της διαδικασίας

- 13 Στις 17 Ιουλίου 1996, ο ΣΕΠ κοινοποίησε στην Επιτροπή τον κώδικα δεοντολογίας, όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά στις 7 Μαΐου 1996, προκειμένου να λάβει αρνητική πιστοποίηση ή απαλλαγή, κατά τα άρθρα 2 και 4 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25).
- 14 Ο ΣΕΠ προέβη στην κοινοποίηση αυτή ύστερα από την ανακοίνωση των αιτιάσεων που του απέστειλε η Επιτροπή, στις 18 Νοεμβρίου 1995, κατόπιν της από 8 Ιουνίου 1992 καταγγελίας που υπέβαλε πληρεξούσιος για θέματα ευρωπαϊκών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με επαγγελματική έδρα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

- 15 Στις 18 Δεκεμβρίου 1996, η Επιτροπή απηύθυνε προειδοποιητική επιστολή στον ΣΕΠ. Στην επιστολή αυτή ανέφερε, συγκεκριμένα, ότι δεν ήταν δυνατόν να τύχουν απαλλαγής οι διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας σχετικά, αφενός, με την απαγόρευση της διαφημίσεως, καθόσον βασίζονται σε ασαφείς και ανακριβείς έννοιες, και, αφετέρου, με την υποχρέωση των μελών να χρεώνουν λογικές αμοιβές.
- 16 Στις 3 Απριλίου 1997, ο ΣΕΠ κοινοποίησε στην Επιτροπή νέο κείμενο του κώδικα δεοντολογίας, το οποίο δεν κρίθηκε ικανοποιητικό. Κατόπιν συζητήσεων με την Επιτροπή, ο ΣΕΠ απέστειλε, στις 14 Οκτωβρίου 1997, το κείμενο του κώδικα δεοντολογίας, όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά στις 30 Σεπτεμβρίου και 3 Οκτωβρίου 1997.
- 17 Το τελευταίο αυτό κείμενο του κώδικα δεοντολογίας περιλαμβάνει συγκεκριμένα τις εξής διατάξεις:

«Άρθρο 2 — Διαφήμιση

- α) Η διαφήμιση επιτρέπεται εν γένει, εφόσον είναι αληθής, αντικειμενική και σύμφωνη με τις βασικές αρχές της εντιμότητας και της τηρήσεως του επαγγελματικού απόρρητου.
- β) Εξαιρούνται από την επιτρεπόμενη διαφήμιση τα ακόλουθα:
- 1) η σύγκριση των επαγγελματικών υπηρεσιών ενός μέλους με τις υπηρεσίες άλλου μέλους·

[...]

- 3) η μνεία της επωνυμίας άλλου επαγγελματικού φορέα εκτός αν υπάρχει έγγραφη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ του μέλους και αυτού του φορέα·

[...].

Άρθρο 5 — Σχέσεις με τα λοιπά μέλη

[...]

- γ) Κάθε μέλος οφείλει να αποφεύγει την ανταλλαγή απόψεων με πελάτες των οποίων συγκεκριμένες υποθέσεις γνωρίζει ή έχει την υπόνοια ότι διεκπεραιώνονται ή διεκπεραιώθηκαν από άλλο μέλος, εκτός εάν ο πελάτης εκδηλώσει την επιθυμία να λάβει μια ανεξάρτητη γνώμη ή να αλλάξει πληρεξούσιο. Το μέλος μπορεί να πληροφορήσει σχετικά το άλλο μέλος μόνον εφόσον είναι σύμφωνος ο πελάτης.

[...]»

¹⁸ Στις 7 Απριλίου 1999, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 1999/267/ΕΚ, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/36147 — Κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΠ) (ΕΕ L 106, σ. 14, στο εξής: απόφαση)

19 Το άρθρο 1 της αποφάσεως αυτής έχει ως εξής:

«Δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53, παράγραφος 3, της Συμφωνίας ΕΟΧ, κηρύσσονται ανεφάρμοστες οι διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και του άρθρου 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΟΧ όσον αφορά τις διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας του ΣΕΠ, με τη μορφή που εγκρίθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου και 3 Οκτωβρίου 1997, οι οποίες απαγορεύουν στα μέλη τη συγκριτική διαφήμιση — άρθρο 2, στοιχείο β', [πρώτο και τρίτο εδάφιο] — καθώς και το άρθρο 5, στοιχείο γ, στον βαθμό που η διάταξη αυτή ενδέχεται να απαγορεύει ή να παρακωλύει την προσφορά υπηρεσιών σε χρήστες οι οποίοι υπήρξαν ήδη πελάτες άλλων πληρεξουσίων για συγκεκριμένη υπόθεση.

Η παρούσα απαλλαγή χορηγείται από τις 14 Οκτωβρίου 1997 μέχρι την 23η Απριλίου 2000.»

20 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Ιουνίου 1999, ο προσφεύγων άσκησε την παρούσα προσφυγή ακυρώσεως.

21 Με τηλεομοιοτυπία που έλαβε η Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 7 Οκτωβρίου 1999, ο προσφεύγων ζήτησε την προσκόμιση ενός εγγράφου, συγκεκριμένα της γνώμης της συμβουλευτικής επιτροπής συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων της 17ης Νοεμβρίου 1998, που αναφέρεται στο υπόμνημα αντικρούσεως.

22 Με έγγραφο της 25ης Οκτωβρίου 1999, η Επιτροπή, βασιζόμενη στο άρθρο 10, παράγραφος 6, του κανονισμού 17, γνωστοποίησε ότι δεν είχε την εξουσία να ανακοινώσει τη γνώμη αυτή στον προσφεύγοντα.

- 23 Με αίτηση που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Δεκεμβρίου 1999, ο Σύλλογος γαλλοφώνων δικηγόρων Βρυξελλών ζήτησε να παρέμβει στην παρούσα διαδικασία. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με διάταξη του Προέδρου του δευτέρου τμήματος του Πρωτοδικείου της 22ας Φεβρουαρίου 2000 (που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή).
- 24 Με χωριστό δικόγραφο, που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 6 Μαρτίου 2000, ο προσφεύγων υπέβαλε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, συνισταμένων στην αναστολή εκτελέσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως από τις 23 Απριλίου 2000. Με διάταξη της 14ης Απριλίου 2000, Τ-144/99 R, Σύλλογος ειδικών πληρεξουσίων κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-2067), ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου απέρριψε την αίτηση αυτή και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.
- 25 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν σε μια ερώτηση κατά την προφορική διαδικασία.
- 26 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 9ης Νοεμβρίου 2000.

Αιτήματα των διαδίκων

- 27 Ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την απόφαση ως προς το άρθρο 2, στοιχείο β', πρώτο και τρίτο εδάφιο, και το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας·

- να μην περιληφθεί στη δικογραφία η μνεία στην από 17 Νοεμβρίου 1998 γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων, καθώς και η εντεύθεν επιχειρηματολογία για τη δικαιολόγηση της περιορισμένης διάρκειας της απαλλαγής και, εμμέσως, για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ)

- επικουρικώς, να ακυρώσει την απόφαση, καθόσον δι' αυτής τυγχάνουν προσωρινής μόνον απαλλαγής τα άρθρα 2, στοιχείο β', πρώτο και τρίτο εδάφιο, και 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας

- να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα

28 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή,

- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

29 Κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, η καθής εξέφρασε αμφιβολίες όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής, παρατηρώντας ότι η απόφαση ικανοποιεί τον προσφεύγοντα, καθόσον δέχεται την αίτηση απαλλαγής.

- 30 Κατά το άρθρο 113 του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί οποτεδήποτε να εξετάσει, ακόμη και αυτεπαγγέλτως, το παραδεκτό για λόγους δημοσίας τάξεως, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνονται, κατά πάγια νομολογία, οι προϋποθέσεις παραδεκτού των προσφυγών του άρθρου 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Μαρτίου 1993, C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1125, σκέψη 23).
- 31 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, κατ' αρχάς, ότι η κοινοποίηση του κώδικα δεοντολογίας στην Επιτροπή, με σκοπό τη χορήγηση, κυρίως, αρνητικής πιστοποίησης και, επικουρικά, απαλλαγής, χώρησε μόνον κατόπιν καταγγελίας και της αποστολής ανακοινώσεως αιτιάσεων προς τον προσφεύγοντα.
- 32 Εξάλλου, η χορήγηση απαλλαγής προϋποθέτει να αναγνωριστεί προηγουμένως ότι οι εν λόγω διατάξεις εμπίπτουν στην απαγόρευση που θεσπίζει το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1966, 32/65, Ιταλία κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 431, 435). Κατά συνέπεια, δηλώνοντας η Επιτροπή, στο άρθρο 1 της αποφάσεως, ότι το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στις επίδικες διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας, δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, απέρριψε εμμέσως πλην σαφώς την εκ μέρους του προσφεύγοντος αίτηση αρνητικής πιστοποίησης.
- 33 Είναι, επομένως, αδιάφορο ότι η διαπίστωση της παραβάσεως αναφέρεται ρητώς μόνο στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως, δεδομένου ότι η διαπίστωση αυτή συνιστά τη βάση της υποχρεώσεως του ΣΕΠ να παύσει την παράβαση και ότι τα αποτελέσματά της επί της νομικής καταστάσεως του προσφεύγοντος δεν εξαρτώνται από το σημείο της αποφάσεως όπου γίνεται μνεία της (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1966, 56/64 και 58/64, Consten και Grundig κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 365, 369).

34 Κατά τούτο, η απόφαση παράγει αναμφισβητήτως δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα ικανά να επηρεάσουν τα συμφέροντα του προσφεύγοντος, μεταβάλλοντας σαφώς τη νομική του κατάσταση (απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1998, C-68/94 και C-30/95, Γαλλία κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-1375, σκέψη 62).

35 Το έννομο συμφέρον του προσφεύγοντος δεν μπορεί να αμφισβητηθεί καθόσον η ακύρωση της αποφάσεως θα τον επανέφερε στην προηγούμενη από τη διαπίστωση της παραβάσεως κατάσταση (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1971, 22/70, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 729, σκέψη 60).

Επί του αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως, καθόσον αναφέρεται στο άρθρο 2 του κώδικα δεοντολογίας

36 Ο προσφεύγων επικαλείται τρεις λόγους ακυρώσεως που αντλούνται από την παράβαση, αντιστοίχως, της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας και του άρθρου 81 ΕΚ.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

37 Ο προσφεύγων υπενθυμίζει, κατ' αρχάς, την παρέκκλιση που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας και υποστηρίζει ότι η Επιτροπή, με την απόφαση, περιορίστηκε στην απαλοιφή αυτής της παρεκκλίσεως, διότι η παρέκκλιση μπορεί να

εφαρμοστεί μόνο «σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης». Πράττοντας αυτό, η Επιτροπή αμφισβητεί ευθέως τη νομιμότητα του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας σε σχέση με το άρθρο 81 ΕΚ. Όμως, δεν αποκλείεται στην Επιτροπή να αποφανθεί επί της νομιμότητας μιας πράξεως που εξέδωσε το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.

- 38 Δεδομένου ότι η οδηγία, παρέχοντας τη δυνατότητα της απαγορεύσεως ή του περιορισμού της συγκριτικής διαφήμισης, εισάγει παρέκκλιση υπέρ των ελευθέρων επαγγελματιών, αποκλείεται στην Επιτροπή να αιτιολογήσει κατά πόσο από το άρθρο 2, στοιχείο β', πρώτο και τρίτο εδάφιο, του κώδικα δεοντολογίας προκύπτουν διατάξεις παρακολουθηματικού χαρακτήρα της κατά κυριολεξία απαγορεύσεως της συγκριτικής διαφήμισης, τις οποίες δεν επιτρέπει το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 39 Η έλλειψη των αιτιολογιών αυτών συνιστά παράβαση του άρθρου 253 ΕΚ.
- 40 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως δεν είναι βάσιμος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 41 Κατά πάγια νομολογία, από την επιβαλλόμενη με το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να διαφαίνεται κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την προσαλλόμενη πράξη προκειμένου να καθίσταται δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο Πρωτοδικείο να ασκεί τον έλεγχό του (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 86).

- 42 Εν προκειμένω, φαίνεται ότι η αιτιολογική σκέψη 42 της αποφάσεως αφιερώνεται αποκλειστικά στο ζήτημα της ερμηνείας και του αποτελέσματος του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας. Κατ' ουσίαν, η Επιτροπή εκθέτει εκεί, πρώτον, ότι η διάταξη αυτή δεν προβλέπει αυτόματη εξαίρεση για τους κανόνες που εκδίδουν οι επαγγελματικές οργανώσεις, δεύτερον, ότι δεν είναι δεδομένο ότι ο ΣΕΠ αποτελεί οργάνωση στην οποία αναφέρεται το άρθρο αυτό της οδηγίας και, τρίτον, ότι το άρθρο 85 της Συνθήκης παραμένει, εν πάση περιπτώσει, εφαρμστέο.
- 43 Επομένως, η συλλογιστική της Επιτροπής εκφράζεται με τρόπο σαφή και μη διφορούμενο. Οι αντιρρήσεις που διατυπώνει ο προσφεύγων δεν προκύπτουν, στην πραγματικότητα, από την αιτιολογία της αποφάσεως, αλλά από την εξέταση της ουσίας της υποθέσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Νοεμβρίου 1997, T-84/96, Cίρεκε κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. ΙΙ-2081, σκέψη 47).
- 44 Επομένως, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 45 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται, κατ' αρχάς, ότι, παρά τις επιφυλάξεις που εκφράζει η Επιτροπή στην απόφαση, το γραφείο και, κατά συνέπεια, ο ΣΕΠ πρέπει να εξομοιωθούν με φορέα ή οργανισμό που έχει την αρμοδιότητα, βάσει της νομοθεσίας

των κρατών μελών, να ρυθμίζει την άσκηση ενός ελευθερίου επαγγέλματος, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας.

- 46 Ο προσφεύγων υποστηρίζει, στη συνέχεια, ότι η ερμηνεία που δίνει η Επιτροπή στο άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας στερεί τη διάταξη αυτή από κάθε αποτελεσματικότητα και την καθιστά κενή νοήματος. Στηριχθείσα στο άρθρο 81 ΕΚ, η Επιτροπή επανεξέτασε τη δυνατότητα απαγορεύσεως της συγκριτικής διαφήμισης για τα ελευθέρια επαγγέλματα, την οποία ωστόσο θέλησε ο νομοθέτης.
- 47 Στην πραγματικότητα, η οδηγία δεν εγείρει κανένα πρόβλημα ιεραρχίας των κανόνων σε σχέση με τη σύμβαση. Ο νομοθέτης, προβλέποντας τη δυνατότητα απαγορεύσεως της συγκριτικής διαφήμισης στην περίπτωση των ελευθερίων επαγγελμάτων, έλαβε υπόψη το άρθρο 81 ΕΚ και θεώρησε ότι μια τέτοια απαγόρευση, αυτή καθαυτή, δεν αντίκειται στην εν λόγω διάταξη. Επομένως, το άρθρο 81 ΕΚ έχει εφαρμογή μόνον όταν η απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισης χρησιμοποιείται για σκοπούς αλλότριους από το γενικό συμφέρον, για παράδειγμα κατά τρόπο δημιουργούντα δυσμενείς διακρίσεις.
- 48 Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο λόγος ακυρώσεως που προβάλλει ο προσφεύγων στερείται βάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 49 Όπως σημειώνει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 42, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως, παρέλκει η απόφαση περί του αν ο ΣΕΠ μπορεί να θεωρηθεί ως φορέας ή οργανισμός που έχει την αρμοδιότητα, βάσει της νομοθεσίας των κρατών μελών, να ρυθμίζει την άσκηση ενός ελευθερίου επαγγέλματος, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας.

- 50 Πράγματι, ακόμη και αν αυτό συμβαίνει, η διάταξη αυτή, η οποία περιλαμβάνεται σε πράξη παραγώγου δικαίου, δεν μπορεί, σύμφωνα με την αρχή της ιεραρχίας των κανόνων δικαίου, να επιτρέψει παρέκκλιση από διάταξη της Συνθήκης.
- 51 Επιπλέον, το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας υπενθυμίζει ρητώς την αρχή αυτή. Συγκεκριμένα, στη διάταξη αυτή διευκρινίζεται ότι επιτρέπεται στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν διατάξεις απαγορευούσες τη συγκριτική διαφήμιση για τα ελευθέρια επαγγέλματα «σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης».
- 52 Αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, η άποιψη αυτή δεν οδηγεί στο να στερήσει κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας ή στο να θεωρηθεί το άρθρο αυτό μη σύλλητο.
- 53 Πράγματι, η εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ μπορεί να επιτευχθεί μόνο με κατά περίπτωση έλεγχο, προκειμένου να κριθεί αν πληρούνται τα διάφορα κριτήρια στα οποία υπόκειται, ιδίως όσον αφορά τις λεπτομέρειες της συγκεκριμένης εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 5, της οδηγίας και τις συνέπειες του άρθρου αυτού σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Επομένως, δεν μπορεί να αποκλειστεί το να προκύψει από τον έλεγχο αυτόν ότι οι διατάξεις του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ δεν έχουν εφαρμογή.
- 54 Επιπλέον, ακόμη κι αν υποθεθεί ότι το άρθρο 81 ΕΚ εμποδίζει τα κράτη μέλη να κάνουν χρήση της δυνατότητας που παρέχει η οδηγία, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η οδηγία αυτή επιτρέπει την παρέκκλιση από κανόνα της Συνθήκης.
- 55 Συνεπώς, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 56 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 3ης Δεκεμβρίου 1974, 33/74, Van Binsbergen, Συλλογή τόμος 1974, σ. 513 της 28ης Απριλίου 1977, 71/76, Thieffry, Συλλογή τόμος 1977, σ. 231, και της 30ής Νοεμβρίου 1995, C-55/94, Gebhard, Συλλογή 1995, σ. I-4165), οι κανόνες δεοντολογίας εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον. Πρέπει επομένως να γίνει δεκτό, κατ' εφαρμογήν του κανόνα της λογικής, ότι είναι αναγκαίοι και δεν είναι δυνατόν ως εκ τούτου να εμπίπτουν στη διάταξη του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 57 Επομένως, η απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισης είναι αναγκαία στο πλαίσιο μιας κανονιστικώς ρυθμιζόμενης δραστηριότητας που αφορά τη δημόσια τάξη και δεν θίγει τον ανταγωνισμό. Εν προκειμένω, η απαγόρευση αυτή στηρίζεται στη διακριτικότητα, στην ακεραιότητα και στην αναγκαία αβροφροσύνη που πρέπει να κυριαρχούν εντός του ελευθερίου επαγγέλματος. Η απαγόρευση αυτή καθιστά δυνατή την εξασφάλιση της τηρήσεως της ηθικής η οποία επιβάλλεται στα κανονιστικώς ρυθμιζόμενα επαγγέλματα, των οποίων τα μέλη ασκούν δραστηριότητα που αφορά τη δημόσια τάξη.
- 58 Στο εν λόγω επάγγελμα, η επιτυχία πρέπει να συναρτάται πιο πολύ με την ικανότητα παρά με τη διαφημιστική επιρροή, η οποία ευνοεί τους πληρεξουσίους με τη μεγαλύτερη οικονομική ισχύ.
- 59 Στις αοχές αυτές οφείλεται εξάλλου η απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισης για τα ελευθέρια επαγγέλματα που επιβάλλει το άρθρο 7, παράγραφος 5, της οδηγίας. Στην πραγματικότητα, οι παροχές των επαγγελματιών αυτών, που εντάσσονται σ' ένα περιίπλοκο σύνολο, δεν είναι, ως επί το πλείστον, αντικειμενικώς συγκρίσιμες.

- 60 Ο προσφεύγων παρατηρεί, τέλος, ότι η απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισης μεταξύ πληρεξουσίων έχει μόνον περιθωριακή σημασία. Συγκεκριμένα, αποτελεί περιορισμένη εξαίρεση της αρχής της ελευθερίας της διαφήμισης, με μοναδικό σκοπό να αποφεύγεται η αθέμιτη και ψευδής διαφήμιση.
- 61 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 2, στοιχείο β', του κώδικα δεοντολογίας, τόσο με το πρώτο όσο και με το τρίτο εδάφιο του, απαγορεύει τη συγκριτική διαφήμιση και συνιστά κατ' αυτόν τον τρόπο περιορισμό του ανταγωνισμού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 62 Επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η διαπίστωση ότι ο προσφεύγων δεν αμφισβητεί τον καθορισμό της οικείας αγοράς, ούτε τον επηρεασμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, ούτε τον χαρακτηρισμό του ως ένωση επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, ούτε και τον χαρακτηρισμό του κώδικα δεοντολογίας ως αποφάσεως ενώσεως επιχειρήσεων, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής.
- 63 Στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής, το μοναδικό ζήτημα που τίθεται είναι το αν οι επίμαχες διατάξεις του άρθρου 2 του κώδικα δεοντολογίας, καθόσον απαγορεύουν τη συγκριτική διαφήμιση μεταξύ ειδικών πληρεξουσίων, αποτελούν περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ.
- 64 Συναφώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι κανόνες που ρυθμίζουν την άσκηση ενός επαγγέλματος διαφεύγουν κατ' αρχήν από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, εκ μόνου του λόγου ότι χαρακτηρίζονται ως «δεοντολογικοί» από τους αρμόδιους οργανισμούς.

- 65 Μόνον η κατά περίπτωση εξέταση καθιστά δυνατή την εκτίμηση της ισχύος του κανόνα αυτού σχετικά με την εν λόγω διάταξη της Συνθήκης, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη την επίδρασή του στην ελευθερία δράσεως των μελών του επαγγέλματος και στην οργάνωση του επαγγέλματος αυτού, καθώς και στους αποδέκτες των εν λόγω υπηρεσιών.
- 66 Εξάλλου, η νομολογία που παραθέτει ο προσφεύγων προς στήριξη της απόψεώς του δεν είναι λυσιτελής. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω αποφάσεις αφορούν τις αρχές της ελεύθερης εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Από αυτές προκύπτει ότι οι εν ισχύι σε ένα κράτος μέλος δεοντολογικοί κανόνες που επιδιώκουν σκοπούς γενικού συμφέροντος εφαρμόζονται στους επαγγελματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους εντός αυτού του κράτους, χωρίς να παραβιάζουν τις αρχές αυτές. Αντιθέτως, από τις αποφάσεις αυτές ουδεμία συνέπεια μπορεί να προκύψει όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής, εν προκειμένω, του άρθρου 81 ΕΚ.
- 67 Τέλος, όπου οι συντάκτες της Συνθήκης θέλησαν να εξαιρέσουν ορισμένες δραστηριότητες από την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού ή να τις υπαγάγουν σε συγκεκριμένο καθεστώς, το έπραξαν ρητώς. Αυτό συμβαίνει όσον αφορά την παραγωγή και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων (άρθρο 36 ΕΚ) (απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 1986, 209/84 έως 213/84, *Asjes κ.λπ.*, Συλλογή 1986, σ. 1425, σκέψη 40) ή την παραγωγή και εμπορία όπλων και πολεμικού υλικού (άρθρο 296 ΕΚ).
- 68 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η εξέταση του αν ορθώς η Επιτροπή θεώρησε ότι οι αμφισβητούμενες στην απόφαση διατάξεις του άρθρου 2 του κώδικα δεοντολογίας συνιστούν περιορισμούς του ανταγωνισμού υπό την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 69 Όπως προκύπτει, συγκεκριμένα, από τις αιτιολογικές σκέψεις 43 και 46 της απόφασεως και από το άρθρο 1 του διατακτικού της, το άρθρο 2, στοιχείο β', του κώδικα δεοντολογίας απαγορεύει, με το πρώτο και με το τρίτο εδάφίό του, τη συγκριτική διαφήμιση μεταξύ ειδικών πληρεξουσίων.

- 70 Όμως, το τρίτο αυτό εδάφιο δεν αφορά ούτε τη συγκριτική διαφήμιση, ούτε τις σχέσεις μεταξύ μελών του ΣΕΠ, αλλά μόνον τη «μνεία της επωνυμίας άλλου επαγγελματικού φορέα εκτός αν υπάρχει έγγραφη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ του μέλους και αυτού του φορέα». Σκοπός της διατάξεως αυτής είναι επομένως να αποφεύγεται η αδικαιολόγητη προβολή των επαγγελματικών σχέσεων των ειδικών πληρεξουσίων.
- 71 Επομένως, η Επιτροπή εσφαλμένα θεώρησε ότι το εδάφιο αυτό συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού και, συνεπώς, είναι ασυμβίβαστο με το άρθρο 85 της Συνθήκης, καθόσον απαγορεύει τη συγκριτική διαφήμιση μεταξύ ειδικών πληρεξουσίων. Το άρθρο 1 της αποφάσεως πρέπει, κατά τούτο, να ακυρωθεί.
- 72 Όσον αφορά την απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισης, που προβλέπει το άρθρο 2, στοιχείο β', πρώτο εδάφιο, του κώδικα δεοντολογίας, επιβάλλεται η διαπίστωση, κατ' αρχάς, ότι η διαφήμιση αποτελεί σημαντικό στοιχείο της καταστάσεως του ανταγωνισμού σε μια δεδομένη αγορά, καθόσον επιτρέπει να γίνουν καλύτερα κατανοητά τα προσόντα κάθε επαγγελματία, η ποιότητα των παροχών του και το κόστος των υπηρεσιών του.
- 73 Στη συνέχεια, πραγματοποιούμενη υπό συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού και με τις κατάλληλες μεθόδους, η συγκριτική διαφήμιση καθιστά δυνατή, μεταξύ άλλων, την αύξηση των πληροφοριών προς τους χρήστες και, επομένως, συμβάλλει στην επιλογή του ειδικού πληρεξουσίου στον οποίο οι χρήστες μπορούν να απευθύνονται εντός του συνόλου της Κοινότητας.
- 74 Κατά συνέπεια, η απαγόρευση απλώς και μόνον της συγκριτικής διαφήμισης περιορίζει τις δυνατότητες των ικανότερων ειδικών πληρεξουσίων να αναπτύξουν τις υπηρεσίες τους. Αυτό έχει, ιδίως, ως αποτέλεσμα να παγιώνεται η πελατεία κάθε ειδικού πληρεξουσίου στο εσωτερικό μιας εθνικής αγοράς.

- 75 Ορθώς επομένως, στην απόφαση, η Επιτροπή υπογραμμίζει τα θετικά αποτελέσματα της θεμιτής και κατάλληλης συγκριτικής διαφήμισης επί του ανταγωνισμού (αιτιολογική σκέψη 41) και τους περιορισμούς επί του ανταγωνισμού που επάγεται, αντιθέτως, η απαγόρευση κάθε μορφής αυτού του τρόπου διαφήμισης (αιτιολογική σκέψη 43).
- 76 Το επιχείρημα του προσφεύγοντος ότι «η επιτυχία πρέπει να συναρτάται πιο πολύ με την ικανότητα παρά με τη διαφημιστική επιρροή, η οποία ευνοεί τους πληρεξουσίους με τη μεγαλύτερη οικονομική ισχύ», δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πράγματι, αρκεί να σημειωθεί ότι το επιχείρημα αυτό θα οδηγούσε στον αποκλεισμό κάθε μορφής διαφήμισης, δεδομένου ότι η διαφήμιση ευνοεί τους οικονομικά εύρωστους πληρεξουσίους. Όμως, σε αντίθεση με το άρθρο 2, στοιχείο α', του κώδικα δεοντολογίας, προκύπτει ότι οι πληρεξούσιοι επιτρέπεται, γενικώς, να διαφημίζονται.
- 77 Εξάλλου, ο προσφεύγων υποστήριξε ότι η απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισης στηρίζεται στη «διακριτικότητα», στην «ακεραιότητα» και στην «αναγκαία αβροφροσύνη» που πρέπει να κυριαρχούν εντός του εν λόγω επαγγέλματος.
- 78 Ωστόσο, ελλείψει αποδείξεως που να πιστοποιεί ότι η απόλυτη απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισης είναι αντικειμενικώς αναγκαία για τη διατήρηση της αξιοπιστίας και της δεοντολογίας του οικείου επαγγέλματος, η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος δεν μπορεί να θίξει τη νομιμότητα της αποφάσεως.
- 79 Επομένως, δεν αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή εσφαλμένως κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απαγόρευση απλώς και μόνον της συγκριτικής διαφήμισης μεταξύ ειδικών πληρεξουσίων εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

80 Συνεπώς, το αίτημα περί ακυρώσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως, καθόσον αφορά το άρθρο 2, στοιχείο β', πρώτο εδάφιο, του κώδικα δεοντολογίας, πρέπει να απορριφθεί.

Επί τους αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως, καθόσον αφορά το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

81 Ο προσφεύγων επικαλείται παράβαση της Συνθήκης ΕΚ και της οδηγίας.

82 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι με το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας διατυπώνεται κλασικός κανόνας δεοντολογίας, ο οποίος εφαρμόζεται στο σύνολο των ελευθερίων επαγγελματιών.

83 Αναφερόμενος στον ιδιάζοντα χαρακτήρα αυτών των επαγγελματιών, και ιδίως των δεοντολογικών τους κανόνων, που αναγνωρίζει η νομολογία (βλ. ανωτέρω σκέψη 56), ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η εν λόγω διάταξη δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό.

84 Κατά τα λοιπά, απαγορεύεται μόνον η «ενεργός προσέγγιση» ενός πληρεξουσίου προς τους πελάτες άλλων πληρεξουσίων στην ίδια υπόθεση, γεγονός που αποτελεί βασική δεοντολογική υποχρέωση αναγκαία σε κάθε ελεύθερο επάγγελμα, που δικαιολογείται από τις αρχές της διακριτικότητας και της εντιμότητας. Η απαγόρευση αυτή δεν θίγει τον ανταγωνισμό, καθόσον, αν το ζητήσει ο πελάτης, άλλος

πληρεξούσιος μπορεί να μεσολαβήσει για λογαριασμό του, ή να ανταγωνιστεί άλλους πληρεξουσίου για την ίδια υπόθεση. Επίσης, κάθε πελάτης ενός πληρεξουσίου μπορεί να δεχθεί διαφημιστική προσφορά άλλου πληρεξουσίου, δεδομένου ότι η διαφήμιση γενικώς επιτρέπεται.

- 85 Η απαγόρευση προσεγγίσεως του πελάτη ενός άλλου ειδικού πληρεξουσίου δικαιολογείται τόσο στην περίπτωση εκκρεμούς υποθέσεως, γεγονός που αποδέχεται η Επιτροπή, όσο και στην περίπτωση περαιωθείσας υποθέσεως. Η απαγόρευση αυτή αποσκοπεί απλώς και μόνο στην αποφυγή αναπτύξεως ανεντίμων πρακτικών μεταξύ των ειδικών πληρεξουσίων, δεδομένου ότι η προσέγγιση του πελάτη ενός άλλου ειδικού πληρεξουσίου, ως προς εκκρεμή ή περαιωθείσα υπόθεση, δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή παρά μόνο με πνεύμα που αντιβαίνει στις βασικές αρχές της εντιμότητας και της συναδελφικότητας.
- 86 Η Επιτροπή αντιτάσσει, κατ' ουσίαν, ότι η επίδικη διάταξη συνιστά, πάντως, εμπόδιο στο να μπορέσει ένας πληρεξούσιος να παράσχει υπηρεσίες σε σχέση με ήδη διεκπεραιωθείσα υπόθεση και να αποδείξει τις ικανότητές του, γεγονός που θα καθιστούσε δυσχερέστερη την προσέγγιση πρώην πελατών άλλου πληρεξουσίου.
- 87 Η πιθανότητα να αλλάξει ο πελάτης πληρεξούσιο ή να ζητήσει μια ανεξάρτητη γνώμη δεν αμβλύνει αυτή τη δυσκολία, καθόσον συνεπάγεται ότι ο πελάτης θα ενεργήσει μόνο βάσει της προσωπικής του γνώμης, χωρίς την αυθορμήτως προσφερθείσα συμβουλή επαγγελματιών.
- 88 Τέλος, δεδομένης της ασαφούς διατυπώσεώς του, το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας θα μπορούσε να αποβεί σοβαρό εμπόδιο για τη σύναψη επαγγελματικών επαφών με πρώην πελάτες άλλων πληρεξουσίων. Δεν θα επρόκειτο απλώς, όπως αφήνει να εννοηθεί ο προσφεύγων, για περιορισμό του δικαιώματος ενός πληρεξουσίου να προσεγγίσει τον πελάτη άλλου πληρεξουσίου στην ίδια υπόθεση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

89 Δεν αμφισβητείται ότι η Επιτροπή δεν εξέφρασε επιφύλαξη έναντι του άρθρου 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας, καθόσον αυτή η διάταξη περιλαμβάνει «απαγόρευση προσφοράς υπηρεσιών που δεν ζητήθηκαν για υποθέσεις που είναι υπό διεκπεραίωση από άλλον πληρεξούσιο» (αιτιολογική σκέψη 37 της αποφάσεως).

90 Εξάλλου, η Επιτροπή εξέφρασε αντιρρήσεις όσον αφορά την περίπτωση των φακέλων υποθέσεων των οποίων η διεκπεραίωση έχει περατωθεί.

91 Επιβάλλεται εκ προοιμίου η διαπίστωση ότι, αντίθετα προς τα αναφερόμενα στην αιτιολογική σκέψη 37, πρώτη περίοδος, της αποφάσεως, το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας δεν περιλαμβάνει την απαγόρευση «σε έναν πληρεξούσιο να απευθύνεται σε πελάτη άλλου πληρεξουσίου [...] όταν έχει περατωθεί η διεκπεραίωση μιας υποθέσεως του εν λόγω πελάτη από τον άλλο πληρεξούσιο».

92 Στην πραγματικότητα, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας, η διάταξη αυτή απαγορεύει απλώς στον πληρεξούσιο, όταν προτείνει να παράσχει τις υπηρεσίες του σε πελάτη άλλου πληρεξουσίου, να ανταλλάξει με τον πελάτη αυτό απόψεις επί μιας περατωθείσας υποθέσεως και, a fortiori, να χρησιμοποιήσει την υπόθεση αυτή για να έλθει σε επαφή με αυτόν τον πελάτη.

93 Η Επιτροπή διευκρίνισε, ωστόσο, τη φύση αυτών των αιτιάσεων στο δεύτερο εδάφιο της αιτιολογικής σκέψεως 37 της αποφάσεως. Εκεί σημειώνει ότι, «εάν ένας πληρεξούσιος δεν μπορεί να ανταλλάξει απόψεις με ένα δυνητικό πελάτη για συγκεκριμένη περίπτωση η οποία διεκπεραιώθηκε ήδη από άλλον πληρεξούσιο, δύσκολα θα μπορούσε να του προτείνει να διεκπεραιώσει νέες υποθέσεις που θα είχαν σχέση με

τη συγκεκριμένη περίπτωση, και μάλιστα θα αντιμετώπιζε δυσχέρειες προκειμένου να αποκτήσει επαγγελματικές επαφές με τον πελάτη». Κατά τούτο, στο άρθρο 1 της αποφάσεως, η Επιτροπή διαπιστώνει το ασυμβίβαστο του άρθρου 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας με το άρθρο 85 της Συνθήκης.

- 94 Η εκτίμηση αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή, διότι το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας δεν έχει το περιεχόμενο που του προσδίδει η Επιτροπή.
- 95 Πράγματι, το άρθρο αυτό, όπως αναφέρθηκε, δεν απαγορεύει την παροχή υπηρεσιών. Επιπλέον, δεν απαγορεύει στον πληρεξούσιο να προβάλει με την ευκαιρία της προσεγγίσεως πελάτη άλλου ειδικού πληρεξουσίου κάθε στοιχείο που σχετίζεται, μεταξύ άλλων, με την εμπειρία του, με τις ικανότητές του, με την εκπαίδευσή του ή με το κόστος των υπηρεσιών του. Το άρθρο αυτό δεν εμποδίζει επίσης την ανταλλαγή απόψεων, ακόμη και σε συγκεκριμένη υπόθεση, αν ο πελάτης εκφράζει την επιθυμία να λάβει μια ανεξάρτητη γνώμη ή προτίθεται να αλλάξει πληρεξούσιο.
- 96 Το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας απαγορεύει μόνον την ανταλλαγή απόψεων με πελάτη κατόπιν πρωτοβουλίας του πληρεξουσίου, όσον αφορά συγκεκριμένη περατωθείσα υπόθεση, την οποία διεκπεραίωσε άλλος πληρεξούσιος, απαγόρευση η οποία, πάντως, μπορεί να μην ισχύει αν το ζητήσει ο πελάτης.
- 97 Υπό τις συνθήκες αυτές, κακώς η Επιτροπή θεώρησε ότι, εξαιτίας αυτής της διατάξεως, οι πληρεξούσιοι «έχουν σημαντικά μειωμένες δυνατότητες να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε δυνητικούς πελάτες (στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό) που ήταν ήδη πελάτες άλλου πληρεξουσίου για συγκεκριμένη υπόθεση» (αιτιολογική σκέψη 43 της αποφάσεως).

- 98 Στην πραγματικότητα, με το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας, όπως προκύπτει από το σύνολο του άρθρου, επιδιώκεται να αποφευχθεί, επ' ευκαιρία παροχής υπηρεσιών σε πελάτη, το να αμαυρώνει ένας πληρεξούσιος τη φήμη συναδέλφου, αμφισβητώντας τη συνδρομή του σε υπόθεση που έχει περατωθεί.
- 99 Ενόψει του συνόλου των στοιχείων αυτών, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή, στηριζόμενη σε εσφαλμένη ανάλυση του άρθρου 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας, κατέληξε ότι το κείμενο αυτό συνιστά περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 100 Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 1 της αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί καθόσον αφορά το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας.

Επί του επικουρικού αιτήματος, που αποσκοπεί στην ακύρωση του άρθρου 1, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως, καθόσον δεν χορηγεί παρά μόνο προσωρινή απαλλαγή

- 101 Με βάση τα προεκτεθέντα, το παρόν επικουρικό αίτημα πρέπει να εξεταστεί μόνον όσον αφορά το άρθρο 2, στοιχείο β', πρώτο εδάφιο, του κώδικα δεοντολογίας.

- 102 Ο προσφεύγων προβάλλει τρεις λόγους ακυρώσεως, οι οποίοι αντλούνται, αντιστοίχως, από έλλειψη αιτιολογίας, από παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ και από παράβαση του άρθρου 8 του κανονισμού 17.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από έλλειψη αιτιολογίας

- 103 Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν εξηγεί στην απόφαση γιατί οι προϋποθέσεις απαλλαγής θα παύσουν να πληρούνται κατά το πέρας της μεταβατικής περιόδου που ορίζεται στο άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, ήτοι στις 23 Απριλίου 2000.

- 104 Αυτός ο λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

- 105 Πράγματι, στην αιτιολογική σκέψη 48 της αποφάσεως, η Επιτροπή εξήγησε ότι η ημερομηνία της 23ης Απριλίου 2000 επελέγη επειδή, μεταξύ άλλων, ανταποκρινόταν στην ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας στα εθνικά δίκαια.

- 106 Επομένως, κατά το άρθρο 253 ΕΚ, η απόφαση εκθέτει σαφώς και απεριφράστως τη συλλογιστική της Επιτροπής.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 107 Κατ' αρχάς, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι η Επιτροπή, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, αναφέρεται στη θέση που εξέφρασαν πολλά κράτη μέλη κατά τη συνεδρίαση της συμβουλευτικής επιτροπής συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων, της 17ης Νοεμβρίου 1998. Ωστόσο, παρά το αίτημα που υπέβαλε ο προσφεύγων, η Επιτροπή αρνήθηκε να γνωστοποιήσει τη γνώμη που εξέδωσε η επιτροπή αυτή, διότι δεν ήταν δημόσια. Όμως, το Δικαστήριο, με την απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, *Musique diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 1825), έκρινε ότι μια γνώμη όπως η εν προκειμένω δεν μπορούσε να κατατεθεί στη δικογραφία με βάση το άρθρο 10, παράγραφος 6, του κανονισμού 17. Με άλλα λόγια, η Επιτροπή, κατά παράβαση της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως και των δικαιωμάτων άμυνας, χρησιμοποίησε, στα γραπτά της, αποσπάσματα ενός εγγράφου για το οποίο γνώριζε ότι δεν μπορεί να το προσκομίσει ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 108 Πρέπει επομένως να απαλειφθεί από τη δικογραφία κάθε αναφορά στην επίμαχη γνώμη και ο ισχυρισμός προς υποστήριξη του οποίου η Επιτροπή επικαλέστηκε τη γνώμη.
- 109 Επί της ουσίας, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ για τη χορήγηση διαρκούς απαλλαγής. Αρνούμενη να χορηγήσει την απαλλαγή αυτή, η Επιτροπή παρέβη αυτή τη διάταξη της Συνθήκης.
- 110 Πρώτον, το άρθρο 2, στοιχείο β', πρώτο εδάφιο, του κώδικα δεοντολογίας συμβάλλει στη βελτίωση της διανομής των εν λόγω υπηρεσιών και/ή στην προώθηση της οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το εντεύθεν όφελος, κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ.

- 111 Η εν λόγω διάταξη αποτελεί, συγκεκριμένα, δεοντολογική υποχρέωση που αποβλέπει στο να καταστούν σεβαστές η ηθική και οι βασικές αρχές που διέπουν τα ελευθέρια επαγγέλματα. Βασικό αντικείμενο της διατάξεως αποτελεί επομένως η εξασφάλιση της διαρκούς βελτιώσεως των υπηρεσιών που παρέχουν οι πληρεξούσιοι προς άμεσο όφελος των πελατών.
- 112 Η απαγόρευση της συγκριτικής διαφημίσεως βελτιώνει τη δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών των επαγγελματιών οι οποίοι οφείλουν να αφοσιώνονται, προς όφελος των πελατών τους, στην σύνταξη των κειμένων για την αίτηση ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας και στην υπεράσπιση των πελατών τους ενόπιον των οργάνων του γραφείου.
- 113 Στην πραγματικότητα, είναι δύσκολη η αντικειμενική σύγκριση των παροχών των πληρεξουσίων, εξαιτίας της περιπλοκότητάς τους. Ακόμη και όσον αφορά το κόστος των υπηρεσιών τους, η σύγκριση είναι αδύνατη, καθόσον εμπλέκεται πλήθος παραγόντων, πέραν της ωριαίας μόνον αμοιβής, όπως η ικανότητα, η πείρα, κ.λπ. Οποιαδήποτε σύγκριση, επομένως, μπορεί να αποβεί απατηλή και να αντιβαίνει στο άρθρο 3α της οδηγίας.
- 114 Επιπλέον, η σπατάλη ενεργείας και χρόνου, απορρέουσα από τη μάταιη προσπάθεια συγκρίσεως των δραστηριοτήτων των μελών του ΣΕΠ, βλάπτει την ποιότητα των υπηρεσιών τους και μπορεί να αλλοιώσει, στην κοινή γνώμη, την εικόνα που δίνουν αυτοί οι επαγγελματίες για τα όργανα που μετέχουν στο έργο της δικαιοσύνης. Η συγκριτική διαφήμιση, εάν υφίστατο, θα ήταν επωφελής, εν τέλει, μόνο για τους πληρεξουσίου που διαθέτουν ισχυρή θέση στην αγορά και σημαντικούς χρηματοοικονομικούς πόρους, εις βάρος των άλλων πληρεξουσίων, που θα έτειναν να εξαφανιστούν.
- 115 Η απαγόρευση της συγκριτικής διαφημίσεως απαλλάσσει τους καταναλωτές από το κόστος της διαφημίσεως αυτής και από τον χαμένο χρόνο προς αναζήτηση συγκριτικών στοιχείων, τα οποία είναι πρακτικώς αδύνατο να εντοπιστούν.

- 116 Δεύτερον, η επίδικη διάταξη είναι απαραίτητη, κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, δεδομένου του ιδιάζοντος χαρακτήρα του επαγγέλματος των πληρεξουσίων, οι οποίοι «μετέχουν σε έργο που περιλαμβάνεται στην έννοια της δημοσίας τάξεως».
- 117 Τρίτον, ο ανταγωνισμός δεν καταργείται ως προς ουσιώδες τμήμα των εν λόγω υπηρεσιών. Πράγματι, πέραν του αποκλεισμού ορισμένων μεθόδων διαφήμισης και παροχής υπηρεσιών, στα μέλη του ΣΕΠ παρέχεται ελευθερία ανταγωνισμού με σειρά άλλων μέσων.
- 118 Τέλος, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι η λύση που προκρίθηκε στην απόφαση εισάγει, από 23ης Απριλίου 2000, διαφοροποίηση μεταξύ των ειδικών πληρεξουσίων, για τους οποίους πρέπει να γίνει δεκτή η συγκριτική διαφήμιση, και των ελευθερίων επαγγελμάτων, όπως των δικηγόρων και των συμβούλων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, έναντι των οποίων η συγκριτική διαφήμιση εξακολουθεί να απαγορεύεται σε πολλά κράτη μέλη.
- 119 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά τον καθορισμό της διάρκειας μιας απαλλαγής, διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως, έναντι του οποίου ο δικαστικός έλεγχος είναι περιορισμένος (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουλίου 1994, T-17/93, Matra Hachette κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-595).
- 120 Σε απάντηση της αντιρρήσεως του προσφεύγοντος όσον αφορά τη γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων, η Επιτροπή υπεν-

θυμίζει ότι η μη γνωστοποίηση της γνώμης αυτής δεν αντίκειται στην αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας (προαναφερθείσα απόφαση *Musique diffision française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36). Εξάλλου, ο προσδιορισμός της διάρκειας της απαλλαγής στηρίζεται μόνο στα επιχειρήματα που παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 48 της απόφασεως.

- 121 Εν προκειμένω, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η απαλλαγή που χορηγήθηκε μέχρι τις 23 Απριλίου 2000, παρά την περιορισμένη διάρκειά της, αρκούσε για να καταστήσει δυνατή τη βαθμιαία προσαρμογή των πληρεξουσίων και των καταναλωτών στη νέα κατάσταση.
- 122 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το σύνολο σχεδόν των επιχειρημάτων που προβάλλει ο προσφεύγων, για να αποδείξει ότι η απαγόρευση της συγκριτικής διαφήμισεως μπορεί να ανταποκριθεί μακροπρόθεσμα στις προϋποθέσεις του άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ, αφορά την πρώτη από αυτές τις προϋποθέσεις, που αποσκοπεί στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου. Τα επιχειρήματα αυτά δεν είναι, ωστόσο, πειστικά. Με ορισμένα από αυτά επιχειρείται να τεθεί υπό αμφισβήτηση το γεγονός ότι οι πληρεξούσιοι αποτελούν επιχειρήσεις κατά την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ. Άλλα επιχειρήματα συνιστούν ασαφείς αξιολογικές κρίσεις που καταδικάζουν την έννοια της συγκριτικής διαφήμισεως όσον αφορά όλα συλλήβδην τα επαγγέλματα, ενώ ο κοινοτικός νομοθέτης έχει λάβει αντίθετη θέση· επιπλέον, η επίκριση αυτή είναι άνευ αντικειμένου, δεδομένων των αυστηρών προϋποθέσεων νομιμότητας της συγκριτικής διαφήμισεως που προβλέπει η οδηγία. Άλλα επιχειρήματα, τέλος, αφορούν τη διαφήμιση εν γένει, μολονότι ο κώδικας δεοντολογίας επιτρέπει ήδη ορισμένες μορφές διαφήμισεως.
- 123 Όσον αφορά τα επιχειρήματα που αμφισβητούν πιο συγκεκριμένα τη δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής της συγκριτικής διαφήμισεως στο επάγγελμα των ειδικών πληρεξουσίων, όπως είναι η δυσκολία αντικειμενικής συγκρίσεως των τιμών ή οι κίνδυνοι της απατηλής διαφήμισεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι μπορούν να αντικρουστούν με τις αυστηρές σωρευτικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για να είναι νόμιμη κατά την οδηγία μια συγκριτική διαφήμιση.

124 Τέλος, η Επιτροπή αποκρούει το επιχείρημα του προσφεύγοντος σχετικά με τη διαφοροποίηση που υφίσταται, από 23ης Απριλίου 2000, μεταξύ της καταστάσεως των πληρεξουσίων και της καταστάσεως των άλλων ελευθερίων επαγγελμάτων. Πράγματι, η διαφοροποίηση αυτή είναι αποτέλεσμα μόνον της μη πλήρους εναρμονίσεως των εθνικών δικαίων, και όχι αποτέλεσμα της αποφάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

125 Από το άρθρο 1 της αποφάσεως προκύπτει ότι οι διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης κηρύχθηκαν ανεφάρμοστες, κατά το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, όσον αφορά το άρθρο 2, στοιχείο β', πρώτο εδάφιο, του κώδικα δεοντολογίας.

126 Η απαλλαγή αυτή χορηγήθηκε μέχρι τις 23 Απριλίου 2000.

127 Η επιχειρηματολογία του προσφεύγοντος σκοπεί να αποδείξει ότι η επίμαχη διάταξη του κώδικα δεοντολογίας πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση απαλλαγής.

128 Ωστόσο, δεδομένου ότι η απόφαση της Επιτροπής έχει την έννοια χορηγήσεως απαλλαγής, η επιχειρηματολογία αυτή δεν ασκεί επιρροή. Η αμφισβήτηση που προβάλλει ο προσφεύγων μπορεί να αναφέρεται μόνο στη διάρκεια της απαλλαγής αυτής.

- 129 Συναφώς, επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι η διάρκεια μιας απαλλαγής πρέπει να είναι επαρκής ώστε να παρέχει στους δικαιούχους τη δυνατότητα επιτεύξεως των πλεονεκτημάτων εκείνων που τη δικαιολογούν (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, Τ-374/94, Τ-375/94, Τ-384/94 και Τ-388/94, European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. ΙΙ-3141, σκέψη 230).
- 130 Εν προκειμένω, το κύριο όφελος που απορρέει από την απόφαση συνίσταται στη διασφάλιση μιας μεταβατικής φάσεως υπό εύλογες προϋποθέσεις. Προς τον σκοπό αυτόν, ελήφθη υπόψη η ημερομηνία της 23ης Απριλίου 2000, που αντιστοιχεί στο πέρας της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο.
- 131 Ωστόσο, ο προσφεύγων δεν προέβαλε κανένα ειδικό επιχείρημα προκειμένου να αποδείξει ότι η Επιτροπή, επιλέγοντας την ημερομηνία αυτή, μεταγενέστερη κατά ένα και πλέον έτος από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.
- 132 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.
- 133 Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή, στο υπόμνημα αντικρούσεως, άντλησε επιχειρήματα από ένα έγγραφο για το οποίο γνώριζε ότι δεν μπορούσε να κοινοποιήσει στον προσφεύγοντα. Όμως, καίτοι η μη κοινοποίηση της γνώμης που εξέδωσε η συμβουλευτική επιτροπή συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων δεν αντίκειται στην αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ (προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 36), αντιθέτως, αν δεν συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, ο διάδικος σε μια ένδικη διαδικασία δεν δύναται, χωρίς να θίξει την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, να επικαλεστεί προς στήριξη των ισχυρισμών του έγγραφο το οποίο δεν μπορεί να προσκομίσει στη δικογραφία.

- 134 Ωστόσο, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, εφόσον το έγγραφο αυτό δεν ήταν απαραίτητο για την κρίση επί του παρόντος λόγου ακυρώσεως, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να έχει καμία συνέπεια.

Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, αντλουμένου από παράβαση του άρθρου 8 του κανονισμού 17

- 135 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 8 του κανονισμού 17. Πράγματι, ενώ η Επιτροπή ρητώς διαπίστωσε ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, χορήγησε προσωρινή μόνον απαλλαγή, χωρίς δυνατότητα ανανέωσης.
- 136 Κατά το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17, η απόφαση απαλλαγής «εκδίδεται [μόνο] για ορισμένο χρόνο» και «δύναται να ανανεωθεί κατόπιν αιτήσεως, αν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης εξακολουθούν να πληρούνται».
- 137 Εν προκειμένω, η απαλλαγή χορηγήθηκε μέχρι τις 23 Απριλίου 2000 και ο προσφεύγων είχε κάλλιστα τη δυνατότητα να ζητήσει από την Επιτροπή την ανανέωσή της.
- 138 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ¹³⁹ Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα δικαστικά έξοδα, εφόσον οι διάδικοι ηττήθηκαν ως προς ένα ή περισσότερα αιτήματα.
- ¹⁴⁰ Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι επιβάλλεται να καταδικαστεί κάθε διάδικος στα δικαστικά του έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως 1999/267/ΕΚ της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 1999, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/36147 — Κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΠ), καθόσον αφορά

το άρθρο 2, στοιχείο β', τρίτο εδάφιο, και το άρθρο 5, στοιχείο γ', του κώδικα δεοντολογίας του Συλλόγου ειδικών πληρεξουσίων του Ευρωπαϊκού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

- 2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

- 3) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα, συμπεριλαμβανομένων αυτών στα οποία υποβλήθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

Meij

Potocki

Pirrung

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Μαρτίου 2001.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. W. H. Meij